ԱՐՄԷՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգիլուած չէ, ամբողջ 12րդ հրչանի (96 օգոստ.—97 մայիս) բաժնորդագինն է 20 ֆր. կանխիկ։ Կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2½ ֆր. հաշուելով և 1897 մայիս ամսէն անդին չանց նելու պայմանով։

Նամակ և ծրարպէտք է ղրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France)։

ՅԻՆ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 87

1897 ՕՈՒԼԻՍ 10

1897 ՅՈՒՆԻՍ 28 (Հ. Տ.)

ՇԱԲԱԹ

Կը հրատարակուի Շ. և Շբթ. օրերը

ՊԱՏՄԱՆԵՆԵՐ

Բաժանորդութիւնը, եթէ կարկ համարի, համառօտաբար և կատարեալ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Չարժանաւոր չէ վերադարձուելու չհրատարակուած ձեռագիրները։

Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։

Յանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանտիմ արժէ։ 1 գլխագիրը 2 սանտիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ "ԱՐՄԷՆԻԱ„Ի ԺԳ ՇՐՋԱՆԻՆ

(1897 ՕԳՈՍՏՈՍ — 98 ՄԱՅԻՍ)

Արմէնիաի 13րդ շրջանի (1897 օգոստոս — 98 մայիս) բաժնորդագրութիւնը բացուած է արդէն։

12րդ շրջանի բաժնորդագրութիւնը կը լրանայ ներկայ մայիս ամսի վերջը և 13րդ շրջանի առաջին թիւը կը հրատարակուի օգոստոս ամսի 4ին (յուլիս 23) չորեքշաբթի օրը։

Որպէս զի այս երկամեայ սոցիալական դադարի միջոցին մեր բաժնորդները բոլորովին զուրկ չմնան կարեւոր լուրերէ և տեղեկութիւններէ, մենք մեր բաժնորդագրական պայմաններէ դուրս երկու թերթ ալ աւելի կը հրատարակենք, մէկը յունիս 7/19ի շաբաթ օր և միւսը յուլիս 10ի (յունիս 28) շաբաթ օր։ Այդ երկու թիւեր կը ղրկենք թէ՛ մեր այժմեան բաժնորդներին և թէ՛ անոնց որոնք նոր բաժնորդ կը գրուին 13րդ շրջանէն սկսելով։ Որովհետեւ մենք մեր արձանագրուած բաժնորդների թուին համեմատութեամբ կը տպենք մեր թերթերը և ո՛չ աւելի, կը խնդրենք որ 13րդ շրջանին բաժնորդագրուիլ ցանկացողները փութան հիմակուընէ բաժնորդագրուելու որ չզրկուին այդ երկու թիւեր ստանալէ։

Արմէնիաի բաժնորդագրութեան պայմանները նոյն կը մնան։ Ա. Նոնք որ հիմակուընէ կը բաժնորդագրուին, ամբողջ 13րդ շրջանին (1897 օգոստոս — 1898 մայիս) համար կը պարտին վճարել կանխիկ 20 ֆրանգ, որը դիւրութեան համար կարող են նաեւ մաս առ մաս վճարել կանխիկ 5 կամ 10 ֆրանգով։ Իսկ անոնք որ ուշանալով չեն կրնար շրջանի սկզբէն՝ այսինքն օգոստոս ամսէն ստանալ թերթերը, ամսական 2 ½ ֆրանգի հաշուով պէտք է վճարեն իրենց բաժնորդագինը, քանի՛ ամսի համար որ ուզեն։ Մէկ շրջանի բաժնորդագինի հաշիւը՝ յաջորդող միւս շրջանի բաժնորդագինի հաշուին հետ չկապուիր. ամեն մէկ շրջանի հաշիւը զատ զատ կը բռնուի։

Անոնք որ ԱՐՄԷՆԻԱԻ ՕԺԱՆԴԱԿ գրուելով կը կատարեն Օժանդակի պարտաւորութիւնը, իրաւունք կունենան, իրենց թերթէ զատ, ուրիշների համար քանի թերթ որ ուզեն, ստանալու իրենց հասցէով և ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանգ բաժնորդագնով։

«Արմէնիաի Օժանդակ»ութեան կանոնագիրը կը ղրկուի ցանկացողներին։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրական ազդեր. — Միութիւն. — Նամակ Թիւրքիաէն (Կ. պոլիս). — Նամակ Թիւրքիաէն (Վան). — Եդովկիաի խռովայոյզները. — Հայեր ի Ռուսիա. — Ռուս միսիոնարներն Ուրմիաի մէջ. — Մի նոր բերք. — Կարեւոր ազդ. — Թիւրքիաէն լուրեր. — Պուլկարիա. — Թիւրքիա, Յունաստան եւ մեծ պետութիւնները. — Յանձնարարութիւններ. — Բանասիրական (Թատրօն)։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԹԱՏՐՕՆ

(Բանվիի «Սալբի» անտիպ գրուածքից մի գլուխ)

Վարագոյրը բարձրանում է. Թատրոնական բեմը ձեւացնում է մի սքանչելի տեսարան, որ պատկերացնում էր ծերունի Հայաստանը իր տխուր և տըրտում կերպարանքով։ Հեռուն, հսկայի նման կանգնած է Արարատ սարը. նրա չորեքկողմում տեսանելի են քանդուած քաղաքների և գիւղօրայից աւերակներ, որոնց վերայ տիրում է յաւիտենական խաւարի թագաւորութիւնը։ Շինութեան Ոգին միայնակ թռչում է այն սահմռակուսէր տարածութեան վերայ։ Երկար թռչելուց յետոյ նա նստում է աւեր Հայաստանի փլատակների վերայ. նա սկսում է մտածել... Նա մտածում է նորա միւսանգամ շինութեան մասին։

Ծատակագիծը ծրագրվում է, նիւթը պատրաստվում է. Ոգին կամենում է ձգել շինութեան հիմքը։ Երեւան են լինում չորս ժանկահասակ հերոսներ։ Նոցանից մինի վերայ գրուած էին այս խօսքերը. «Աւետարան կամ կրօնական կեանք»։ Միւսի վերայ — «Դպրոցներ կամ իմացական կեանք»։ Զորրորդի վերայ. — «Թագ և գաւազան կամ քաղաքական կեանք»։

Ոգին կամենում է ձգել հիմքը։ Հերոսներից ամէն մինը իւր քարը յառաջ է մղում, պահանջելով թէ նա պիտի լինի գլխաւոր անկիւնաքարը. Բարձրանում է վէճ և աղմուկ։ Նոքա սկսում են միմեանց դէմ հակաճառել։ Շինութեան գործը մնում է անշարժ։

Մինչ դոքա այդ խռովութեան մէջ էին, երեւան են լինում հերոսների մի նոր խումբ, սեւ հագուստներով, երկայն մօրուքներով և կատաղած ու փրփրած բերաններով։ Նոքա գլորելով բերում են մի ահագին անտաշ քար, յաւիտենական հնութիւնից սեւացած և բորբոսած, որոյ ասհարթ մակերեսոյթի վերայ հապճեպ կարդացուում էր բառս՝ «խաւար կամ մեռելային կեանք»։

«Կորէ՛ք, լակոտնե՛ր, գոռացին նոքա ցա ամէն միջը բերում է մի ահագին քար, դնում է լինելց չինութեան յատակագծի ժօտ, ասելով «Ահա՛ չինութեան անկիւնաքարը. դորա վերայ պիտի դրուի հիմքը»։

Այդ քարերը ունէին զանազան գոյն և զանազան ձեւեր։ Նոցանից մինի վերայ գրուած էին այս խօսքերը. «Աւետարան կամ կրօնական կեանք»։ Միւսի վերայ — «Դպրոցներ կամ իմացական կեանք»։ Զորրորդի վերայ. — «Թագ և գաւազան կամ քաղաքական կեանք»։

Ոգին կամենում է ձգել հիմքը։ Հերոսներից ամէն մինը իւր քարը յառաջ է մղում, պահանջելով թէ նա պիտի լինի գլխաւոր անկիւնաքարը. Բարձրանում է վէճ և աղմուկ։ Նոքա սկսում են միմեանց դէմ հակաճառել։ Շինութեան գործը մնում է անշարժ։

Մինչ դոքա այդ խռովութեան մէջ էին, երեւան են լինում հերոսների մի նոր խումբ, սեւ հագուստներով, երկայն մօրուքներով և կատաղած ու փրփրած բերաններով։ Նոքա գլորելով բերում են մի ահագին անտաշ քար, յաւիտենական հնութիւնից սեւացած և բորբոսած, որոյ ասհարթ մակերեսոյթի վերայ հապճեպ կարդացուում էր բառս՝ «խաւար կամ մեռելային կեանք»։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴԵՐ

Կը խնդրուի որ Արմէնիաի 13րդ նոր շրջանին համար բաժնորդագրուիլ ուզողները փութան հարկ եղածը կատարելու որ նոր շրջանի սկզբէն կարենան ստանալ թերթերը։

Արմէնիաի համակիրներն ալ թո՛ղ չմոռնան որ իրենց աջակցութենէ կախում ունի Արմէնիաի շատ տարածուիլն ու զօրանալը։

— Արմէնիաի յաջորդ թիւը որ 13րդ շրջանի առաջին թիւը պիտի լինի, կը հրատարակուի օգոստոս ամսի 4ին (յուլիս 23) չորեքշաբթի օր։

— Արմէնիաին բաժնորդագրական պարագ ունեցողներէն կը խնդրուի որ վերջացող շրջանին հետ մէկտեղ իրենց հին հաշիւներ ալ վերջացունելու հաճին։

— ԾԱՏԿԱԳԻԾ կը խնդրուի մեր հիմակուան բաժնորդներէն որ իրենց բաժնորդագրութիւն վերանորոգած ժամանակ, իրենց ղրկուած Արմէնիաի վերջին թիւերէ մէկին վրայէն հանելով այն գօտին որի վրայ իրենց հասցէ գրուած էր, իրենց նամակի մէջ դնելով ղրկեն մեզ։ Այս կերպով իրենց անուն նորէն տետրակին մէջ անցուած ժամանակ չփոթութիւն չըպատահիր, մեզ աւելի դիւրութիւն կըլլայ և այդ պատճառով երբեմն ի գոյ ժամանակ վատնելու ալ առիթ չդառնար։

Նոյնպէս եթէ մէկը ուզէ իր հասցէ փոխել, անպատճառ պէտք է որ իր նոր հասցէի հետ մեզ ղրկէ նաեւ իր հին հասցէ որով կը ստանար լրագիրը։

ՄՆՈՒԹԻՒՆ

Միութիւն ըսելով՝ անկարելին չենք պահանջեր մենք, այլ ինչ որ կարելի է և կարեւոր է։

Ոմանք հիմա մեր մէջ միութիւն ըսելով կը հասկնան տարբեր կուսակցութիւններու, այսինքն տարբեր գաղափարներ և համոզումներ ունեցողներու միասին գործակցիլը։ Այդ ոչ թէ միայն աշխարհի ոչ մէկ կողմը չեղած, չկատարուած բան է, այլ և վտանգաւոր է։ Կուզէ՞ք որ գործ մը յառաջ չերթայ, ձախորդ հետեւանքներ ունենայ. յանձնեցէ՛ք անոր գործադրութիւնը տարակարծիք և հակառակորդ անձերէ կազմուած մի

գէպ առաջին չորս ժանկահասակ հերոսները. յաւիտենից այդ աւերակների հիմքը դրուած է եղել այս սրբազան քարի վերայ. գարձեալ սորա վերայ պիտի հաստատուի նորոգ շինութիւնը։»

Մանկահասակ հերոսները ընդդիմանում են նորանց։ Կռիւը և խռովութիւնը սաստկանում է։ Շինութեան ոգին յուսահատուելով անհետանում է։

Նոցա խռովութեան և աղաղակի ձայնը հասնում է երկինք. դիք իջանում են ցած. Արարատայ գագաթի վերայ աւեան է կազմվում։

Երկայն մօրուքաւոր ծերերի բողոքը հասանում է մինչ սարտարոս. անդունդը բաց է լինում. յանկարծ երեւան է լինում իւր սոսրերկրեայ խումբերով, մահու և խաւարի թագաւորը, սարսափելի Պլուտոնը։

Մերոնիքը ուրախութեամբ դիմում են իւրեանց պաշտպանի առաջ և տարածվում են նորա ոտքի տակ և գետին են համբուրում։

«Կորէ՛ք, անիրաւնե՛ր, գոռում է խաւարի թագաւորը դէպ մանկահասակ հերոսները. դուք. լիրբ լակոտնե՛ր, մարտնչում է՞ք իմ իշխանութեան դէմ։ Ես ինքս իմ ձեռքով դուրս հանելով տարտարոսի կամարներից երկու քար, ձգեցի աշխարհ. մինը անցաւ Արաբիայո մ, որոյ

Ի ՊԱՏԻՎ ՄԵԾԱՐԱՆԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 10/22 ՀՈՒՆԻՍ 97

Վիճակով առ այդ, Տէրտէրեան, ոչինչ ասելիք չունիս։ Ես ուզում եմ իմանալ, թէ ինչո՞ւ ես դու ինձ ասում «Ձեր Սրբութիւն»։

Երեսուն և մի տարուայ հոգեւոր ծառայութեան մէջ ես առաջին անգամն եմ լսում այդ խօսքը։ Ես ոչ Պապ եմ, ոչ Կաթողիկոս, ոչ Պատրիարք։ Ես ոչ մի տիտղոսի տէր չեմ, ոչ մի աստիճանի չեմ հասել։ Ես ուզում եմ մնալ միայն Մեծարանի Տէր Յովհաննէս։ Ես ուզում եմ, որ ինձ ասեն «Տէր Յովհաննէս», ինչպէս որ ասում էին իմ նախորդներին։ Ես ուզում եմ, որ ինձ ասեն «Տէր հայր», ինչպէս որ ասում էին Գէորգ Դ. Կաթողիկոսին։ Ես ուզում եմ, որ ինձ ասեն «Տէր հայրիկ

պէյէրու որպէսզի երկրագործական ամեն գործիները տան Հայոց որ մշակեն և արդիւնքն բաժնեն իրենց հետ. տեսակ մը աւատական դրութիւն։ Ոստիկանութիւնը հրահանգ խրկեց իր գործադրիչ պաշտօնէից թէ այն քաղաքացի Հայ որ իր տուն մի գաղթական գիւղացի կը պահէ, նշանակեն որ իրմէ 2 ոսկի դրամական տուգանք պէտք է առնել։ Այս և ասոր նման միջոցներով ամբողջ գիւղացիք խըրկուած են գիւղերնաւերակներու վրայ։

Այս չարաթ հարստութեան անուն ունեցող (Ճխուտ) անձի մը տուն գիշերանց քանի մը զինեալ անձեր մըտնելով՝ բռնութեամբ 10 ոսկի կառնեն յեղափոխական գործին անունով. նոյն չափ մ'ալ ի մօտոյ տալու խոստումն առնելով կը հեռանան։ Աւելորդ է ըսել որ խաբեբաներ են ատոնք. բայց ցաւն այն է որ ինքզինքնին ամեն կերպով արդարացնող, ազգի շահն առաջ տարող և իրենք զիրենք միակ ճշմարիտ յեղափոխական անուանող այդ անձերէ դուրս կուգան այսպիսի կեղտոտ գործեր որոնք մէկ մէկ սեւ նշաններ կը գծեն իրենց դէմքի վրայ. սակայն նորէն ամօթ չեն ղգար։ Երեւան ելաւ որ այդ գումարը մէկ քանի Դաշնակցականներ իրենց հաճոյից յատկացուցած են. ի՜նչ տիպար գործիչներ։ Ասոր նմանող գէպքերն յաճախադէպ են. ինչպէս երկու օր առաջ ձախադէպ են. ինչպէս երկու օր առաջ ձախադէպ ոսկերչի մը, Թնիկեանի տուն մտան. նախ համոզանք ի գործ գրին. իսկ երբ չյաջողեցան, փորձեցին բռնի ոյժ գործածել. սակայն այդ ալ անյաջող ելք ունեցաւ, այնպէս որ դատարկաձեռն մեկնեցան. բայց նորէն ուզեցին իրենց շահատակութիւն առաջ տանիլ, նամակով մը սպառնալով յիշեալին թէ պէտք է 100 ոսկի տաք. հակառակ պարագային մէկ կեանքերնիդ վտանգի տակ է։

ՈԽՏԱՒՈՐ

ԵԻԴՈԿԻԱՅԻ ԽՈՒՎԱՑՈՑՉՆԵՐԸ

Լոնտոնի Սթանտարտ լրագիրը հրատարակած է հետեւեալը.

Եւդոկիան յունիս 18ին Եըլտըզի պալատը հաղորդուած է հետեւեալ տեղեկութիւնը որի մասին սակայն հիւպատոսները դեռ ոչինչ հաղորդած չեն իրենց դեսպանատուններ։ Երբ տեղական իշխանութիւնները մարտ 19ի կոտորածին պատճառով դատապարտուածներու գլխատութիւնը պիտի գործադրել տային, 500ի չափ զինուած ամբոխ մը կառավարչի գօնակը գնաց և պահանջեց որ դատապարտուածներն արձակուին։ Կառավարութիւնն ու Կ.պոլսէն ղրկուած բարձր պատուիրակները չկրնալով հանգարտեցունել ամբոխը, պարտաւորուեցան թող տալ դատապարտուածներէն մէկ երկուքը։ Ինչուհետեւ Եւդոկիայի մահմէտականները մի հեռագիր տուին սուլթանին, գրելով սա իմաստով.

«Ինչո՞ւ համար Եւդոկիայի մէջ կոտորած ընողները պէտք է պատժուին և ոչ թէ Սեբաստիայի, Կիւրինի և ուրիշ տեղերինները։ Կամ օրինաւոր էին կոտորածները և կամ չէին. եթէ չէին, պէտք էր սկսիլ նախ պատժել այն քաղաքների մէջ ընողները ուր չատ աւելի սոսկալի վայրագութիւններ գործուեցան։»

ՀԱՑԵՐ Ի ՌՈՒՄԻԱ

Բագուի հարուստ Հայերէն Տ. Աոաքել Ծատուրեան 12,000 րուպլի կտակեր է Կարինի Ս.Նշանասարեան վարժարանին, իր անունով սաներ հոն պահուելու համար։

— Թիֆլիզի զինուորական վարժարանէն այս տարի 35 ընթացաւարտ աշակերտներ ելած են որոնցմէ 5ը Հայ են. կամաբարական Պետրոս (Դամասկոսի հիւպատոս Վսեմ. Կոստանդին կամաբարականի որդին), Ղորղանեանց Գաբրիէլ, Իչխան Արղուտինսքի-Դոլգօրուկով Պետրոս, Սարուխան բէկ Մ. և Տիգրանեան Վարդան։

— Մոսկուայի Լազարեան ճեմարանի վերահսուչ Գէորգ Քանանեան մեռաւ։ Ռուսիոյ կրթական նախարարութեան համակրանքին արժանացած տաղանտաւոր մի մանկավարժ էր։ Բաց ի իւր կրթական պաշտօնավարութենէն, նա կը գրէր նաեւ Հայերին նպաստաւոր չօֆուածներ ռուս լրագիրներուն մէջ։ 1865ին Զէյթունի ապստամբութեան ժամանակ ռուս ժամուլի համակրութիւնը շարժեց Զէյթունի Հայերուն վրայ. նոյնպէս և այս վերջին ժամանակները կը ջանար ռուս ժամուլին մէջ լուսաբանել Հայկական խնդիրը և ցոյց տալ թէ Հայերը ո՛րչափ հաւատարիմ եղած են Ռուսիոյն, Ալեքսէյ Միխայլովիչ և Պետրոս Մեծի ժամանակէն սկսելով Ռուսաստանի հետ իրենց ունեցած յարաբերութիւնները մէջ։

ՌՈՒՄ ՄԻՍԻՈՆԱՐՆԵՐՆ ՈՒՐՄԻԱՅ ՄԷՋ

Արմենիայի Նախորդ թուով հրատարակած ենք թէ Ամերպատականի Ուրմիա քաղաքը ռուս միսիոնարները ղրկուած են օրթոտոքսութիւն քարոզելու համար։ Հոն գտնուող քրիստոնեայ ժողովուրդները որոնք մեծ մասով Ասորի են և սակաւաթիւ Հայեր ալ կան, մեծ ոգեւորութեամբ և հանդէսով ընդուներ են նորեկ ռուս եկեղեցականները, խաչով խաչվառով դիմաւորելով և մեծ մեծ յոյսեր տածելով անոնց գալուն վրայ։

Այս առթով Ուրմիայէն մայիս 25/6 յունիսին գրուած է «Մշակ»ին հետեւեալը.

Այստեղ օրվայ հարցն է ռուս քահանաների եռանդուն գործունէութիւնը ասօրի ժողովրդի շրջանում։ Հայր Սիմեոնակի և Կաշա Շմուն քաղաքում մի քանի օր միայն մնացին և չատով հարկ եղած պաշտօնական ու մասերական այցելութիւնները կատարելուց յետոյ, ամսիս 18ին ուղեւորվեցին Սիուրզան գիւղը՝ ասօրիների խալիֆա Մար Եօնանի հետ տեսակցելու։ Ինչպէս պատմում են, գիւղական քրիստոնեայ ժողովուրդը փառաւոր ընդունելութիւն է ցոյց տուել օրթոդոքս հոգեւորականներին. 8—10 հազար հոգուց բաղկացած մի խուռն բազմութիւն հաւաքվել է Նազլու Զայի ափերում. այր և կին, հարուստ և աղքատ, մեծ ու պզտիկ, ասօրի քահանաները եկեղեցական զգեստներով, խաչ ու աւետարան ձեռքին, երգելով և մաղթանքներ կատարելով՝ ընդառաջ են գընացել ռուս կրօնաւորներին և սիրալիր արտայայտութիւններով ընդունել են նրանց։ Արեւելեան վաղեմի սովորութեան համաձայն, բազմաթիւ ոչխարներ և գառներ զոհվել են ի նշան ցնծութեան։ Քաղաքից յատկապէս մի լուսանկարիչ գնացել էր այդ հետաքրքրական տեսարանը նկարելու։ Այժմ մի չաբաթ է, որ հայր Սիմեոնակի զբաղված է Սիուրզանի ժողովուրդը օրթոդոքս եկեղեցու անդամակցութեան ընդունելու և ամբողջ գիւղացիք, բացի երեք հոգուց, — կաթոլիկ, րողոքական և եպիսկոպոսական քահանայք. — իրր 900 անձինք ընդունած են ռուսադաւանութիւն և արձանագրուած են յատուկ տօմարում։

Այդ կենտրոնից նրանք գնալու են Ուրմիայ ընդարձակ գաւառի բոլոր քրիստոնէական գիւղերը մի առ մի այցելելու և համաձայն ժողովրդեան ցանկութեան իրանց գործը շարունակելու։

ՄԻ ՆՈՐ ԹԵՐԹ

Պուլկարիոյ վառնա քաղաքին մէջ մի նոր թերթ ալ սկսած է հրատարակուիլ։ Ազգային և գաւեչտական այդ նոր թերթի անունն է ԿԱՏԱԿ որ կը հրատարակուի հինգշաբթի և կիրակի օրերը։ Հրատարակիչ-խմբագիրը, ինչպէս յայտարարուած է մէկ երկու յօդուածներուն մէջ, վաղեմի ծանօթ գրագէտներէն Տիար Ս. Ֆէլէկեանն է որ երբեմն իր քնարի տըքրտզդեցիկ տպաւորութեան տակ յուզած է հայ սիրտերը Հայաստանի յիշատակներով։

Այսու ամենայնիւ առաջնորդող յօդուածներն ընդհանրապէս Տիար Ց. Զաքրեանի ստորագրութիւնը կը կրեն, իր սովորական կորուկ ոճով գրուած։

Թերթին մէկ մասը, մանաւանդ գաւեչտականը, թրքերէն լեզուով խմբագրուած է, հասկցուելու համար Պուլկարիոյ Հայերէն որոնք մեծ մասամբ թրքախօս են դեռ։

Կատակի «ուղղութիւնը պիտի լինի երգիծաբանական կարուկ լեզուով հարուածել մոլութիւնները, որոնցմով դժբաղդաբար ողողուած է մեր հանրային ինչպէս նաեւ անհատական կեանքը և ցոյց տալ բացորոշապէս անխղճութիւններ, որոց դժբաղդաբար դրամագլուխն եղած է նահատակուած ժողովրդեան աղքատ դառակարգը» Այդպէս յայտարարուած է իր առաջին թուի մէջ։

Բաժնորդագրութիւն կընդունի 20 թուի համար որի բաժնորդագինն է վառնայի մէջ 1 ֆր. և 50 սանթիմ, վառնայէն դուրս 2 ֆր. և արտասահման 2 ֆր. և 50 սանթիմ։ Բաժնորդագրութեան և այլի համար պէտք է դիմել իրեն հետեւեալ հասցէով.

Administration du journal «Gadag»
VARNA (Bulgarie)

կը մաղթենք իրեն բարի գալուստ և արդիւնաւոր կեանք։

ԿԱՐԵՒՈՐ Ա.ԶԴ

Ռումանիոյ Ֆօքշան քաղաքի Հայոյ Աղգ. երկսեռ վարժարանաց համար կուզուի քալահմուտ հայկաբան ուսուցիչ մը և ուսուցչուհի մը, որք եթէ գիտնան նաեւ գաղղիերէն, նախադաս կը համարուին. առաջնոյն տարիքն ըլլայ 30-35 և երկրորդինը 25-30.

Փափաքողք դիմեն, հանդերձ կարեւոր ծանօթութեամբք ի մասին իրենց անցեալ գործունէութեան, առ

F. S. Ferhatian
FOCSANI (Roumanie)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իսլամացած գերմանացի Ահմէտ Զէքի փաշային՝ որ իր նախկին Քրիւմպիւժել անունով հարիւրապետի պաշտօն վարած է երբեմն բրուսական բանակին մէջ, դիակը գտնուած է Կ.պոլսի մէկ փողոցին մէջ։ Կերեւի թէ մէկ քանի օրէ ի վեր հոն ձգացած էր այդ դիակ։ Զյայտնուեցաւ թէ անձնասպա՞ն եղած է թէ ոճրագործութեան զոհ գնացած է։

— Կ.պոլսէն իմացուցած են վիէննայի «Բոլիթիչէ Քորէսբոնտէնց» կիսապաշտօնական թերթին թէ Տարտանէլի մէջ կեցող օսմանեան նաւատորմղի սպայակոյտի գլխաւորը, դերձովակալ Մէհմէտ փաշա, հեռագրով Կ.պոլիս կանչուեցաւ։ Կը կարծուի որ Մէհմէտ փաշային Կ.պոլիս կանչուիլը նաւային վերակազմութեան ծրագրին հետ կապ ունի։ Այդպիսի վերանորոգութեան մը պէտքը ամենքն ալ ցոյց կուտան։ Դեր ծովակալ գերմանացի Հօֆէ փաշան որ վերջերս Կ.պոլիս եկած էր Տարտանէլի նաւատորմղին, թէ՛ բերանացի և թէ՛ գրաւոր տուած իր տեղեկութիւններուն մէջ ազդու կերպով ցոյց տուած էր օսմանեան թէ օսմանեան պատերազմական նաւատորմիղն անյարմար է գործածուելու և եթէ չուտով չձեռնարկուի արմատական կերպով զայն վերակազմելու, Թիւրքիա քիչ ատենէն բնաւ չպիտի կրնայ ինք իրեն պաշտպանել ծովի վրայ։ Ծովային նախարար Հասան փաշային՝ որի վրայ կը ծանրանայ օսմ. նաւատորմղի այդ խղճալի վիճակի պատասխանատուութիւնը, սպառնական նամակներ ղրկուեր են զանազան կողմերէ Թիւրքերի դժգոհ կուսակցութիւններէն։

— Ժանտախտը կը շարունակէ իր կոտորածները Ճիտտէի մէջ։ Ճիտտէի և Մէքքէի միջեւ հաղորդակցութիւնները ընդհատուած են։ Ճիտտէէն Մէքքէական Նոյեմբերի օսմ. նաւահանգիստները գալու համար չոգենաւ նստող խալամ ուխտաւորները 15 օր քարանթինայի կենթարկուին Թօրի մաքրանոցին մէջ։

— Փարիզի օսմ. դեսպանատան խորհրդական Միսաք Էֆէնտին Լա-

հէյի (Հոլանտա) դեսպան նշանակուեր է։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Պուլկար կառավարութիւնը մի օրինագիծ պատրաստած է նոր տոմարի գործածութիւնը Պուլկարիոյ մէջ մտցունելու համար։ Այդ օրինագիծ հաւանօրէն պիտի ներկայացուի առաջիկայ Ծօպրանիէին։ Ատոր մէջ առաջարկուած է որ 1898 փետրուար 2/14էն սկսելով պուլկար տէրութիւնը եւրոպական օրացոյցը գործածէ. նոր տոմարի համեմատ յունուար 1ը տարեգլուխ համարուի պաշտօնապէս. իսկ յունուար 1/13ը մի միայն կրօնական տօն համարուի։ Պուլկարական եկեղեցին ազատ պիտի թողուի պետական տարեցոյցին հետեւելու կամ մի ժամանակ ալ իր տարեցոյց շարունակելու. իրմէ պիտի խնդրուի որ ուսումնասիրէ թէ ի՞նչ յարմար կերպ մը կայ ասկէ մինչեւ 1900 թուականը կամաց կամաց գործադրել տալու համար տոմարական այս բարենորոգումը։

— Պուլկար կառավարութիւնը նշանակութեան արժանի մի որոշում տուած է, նպաստելու համար մի քանի արհեստանիի զարգացմանը որոնք այժմ լինած են Պուլկարիոյ մէջ։

Պետական պաշտօնեաներն այսուհետեւ պիտի պարտաւորուին երկրին մէջ շինուած և տէրութեան կնքով վաւերացուած հագուստները և կոշիկները հագնիլ իրենց պաշտօնավարութեան մէջտեղ, ապա թէ ոչ տուգանքի պիտի ենթարկուին։ Սոպրանիէի անդամները ալ իրենց երեսփոխանական պաշտօնավարութեան մէջտեղ այդ պարտաւորութեան պիտի ենթարկուին։

Կերեւի թէ պուլկար կառավարութիւնն ատոր նման ուրիշ որոշումներ ալ պիտի տայ մօտերս, Ֆերտինանտ իշխանի յայտնած փափաքին համեմատ որ անձամբ օրինակ հանդիսացած է այդ մասին, ինչպէս նաեւ իր կին Մարի Լուիզ իշխանուհին և փոքրիկ իշխանները։

ԹԵՒՐՔԻԱ. ՕՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ՄԵԾ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Արմենիոյ 85րդ թուով (մայիս 29) երը հրատարակեցինք թէ խաղաղութեան պայմաններին վերայ համաձայնութիւն գոյանալով զինադադար եղած է, աւելցուցինք միանգամայն թէ «այժմէն չէ կարելի վճռել դեռ թէ զինադադարին անպատճառ կը յաջորդէ խաղաղութիւնը չուտով։» Այդ կասկած ճիշդ ելաւ. պատերազմի տեղափոխութեան կրկնապատիկէն աւելի ժամանակ անցաւ և դեռ խաղաղութեան դաշնագիրը չէ կնքուած։ Յունաստան ծանր ծախքերի ենթարկուած է զինադադարին պատճառով որ իր գանձ հետզհետէ կը դատարկացնէ. բազմաթիւ բանակ մը զէնքի տակ պահելու ստիպուած լինելէն զատ, 60,000 հազարի չափ Թեսալիացի և 30,000էն աւելի Կրէտացի փախստականներ պատսպարել և սնուցանել պարտաւորուած է որոնց համար տեղութեան գանձէն օրական 60,000 ֆրանգ կերթայ։ Ոյն կառավարութիւնը քանիցս մեծ պետութիւններին դիմեց բողոքելով այս տագնապալի կացութեան դէմ որի պատճառ Բ. Դուռն հղած է, ծանր պահանջներով բանակցութիւնները երկարաձգելով և ի զուր անհաշտելի ձեւով, որի հետեւանքը ինչպէս կերեւի չատ ծանր պիտի նստի իրեն վրայ։ Արդէն Կ. պոլսէն Ռէօմըրլի գործակալութենէն յուլիս 6ին տրուած հեռագիր մը կը մտցունէ որ ռուս կառավարութիւնը յատկապէս մի շրջաբերական ղրկեց բոլոր մեծ պետութիւններին, առաջարկելով որ Բ. Դրան մի դիմումի լինի խաղաղութեան կնքուիլը փութացունելու համար։

— Լուր կայ թէ Կ.պոլսի ռուսական դեսպան Տ. Նէլիւտօֆ Հռոմ պիտի փոխադրուի և իրեն տեղ Կ.պոլիս պիտի ղրկուի Տ, Զինովիչ որ հիմա Սթօքհոլմի (Շուէտ) դեսպանն է։

— Վիէննայի «Բոլիթիչէ Քօրէսբոնտէնց» կիսապաշտօնական թերթի տուած տեղեկութեանը նայելով, յունաթրքական պատերազմի միջոցին Թիւրքերի կողմէն 900 մարդ մեռած և 2,400 վիրաւորուած է Թեսալիոյ մէջ, 91 մեռած և 264 վիրաւորուած է Եպիրոսի մէջ. ամբողջին գումարը՝ 991 թիւրք զօրք մեռած և 3,064 վիրաւորուած։

Մեռածներին մէջ կան 2 փաշա, 27 սպայակոյտին պատկանող սպայ և 45 բարձրագոյն սպայ. վիրաւորուածներէն 1,759ը Կ.պոլիս փոխադրուած է արդէն. ատոնց մէջ կայ 79 սպայ։

ԲԱՖՖԻԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մեզ մօտ վաճառուում են Բաֆֆիի հետեւեալ աշխատութիւնները.

	շիլինգ
«Խենթի և Ջալալէդդին» մի գրքի մէջ ամփոփուած. գինն է	6
«Խաչագողի Քիշտակարանը» չորս մասերը մի գրքի մէջ ամփոփ.	5 ½
«Կայծեր» Հատոր Ա.	4 ½
«Վէպիկներ և պատկերներ» Հատոր Ա. և Բ.	9
«Ջահրումար» վէպ	4 ½
«Կույէնի կտակը»	2 ½
«Մինն այսպէս միսն այնպէս» պատկերազարդ վէպ.	2
«Տաճկահայք»	1

Յանկացողները թէ՛ բաժանորդագրութեան և թէ՛ գրքերի համար կարող են դիմելու

Mrs Anna Raffi
Loftus Road
Shepherd's Bush
London W.

ԱՔՐԻ ԱՆՆԱ ՐԱՖՖԻ

ԹԱՅՈՒ ԴԻՄՈՒՄ

Արմենիոյ խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիները մէջ հաշուուած է նաև ղրկելու փոստի ծախքը։

ԷԿԻՆԵԱՆ. Կակտանք (Բանաստեղծական գրուած մը Հայաստանի վիճակին վրայ). 1890. Տպագր. հեղինակին. Նիւ Եորք։ ,30 սանթիմ

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registered) ստանալ ուզողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլօ) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն։

ԹՆԱԳՈՂԱԿԱՆ ԳԱՆՁԱՆԱԿ
ԱՐՄԷՆԻԱ ԼՐԱԳՐԻՆ

Շատեր կան որ կը փափաքին Արմենիայի բաժնորդագրուիլ, բայց 20 ֆրանգը մէկէն տալը դժուարացնող իրենց քանի որ ազգային կեանքին հետաքրքիր եղող ընթերցասէրներուն մեծամասնութիւնը մեր մէջ միջին դասակարգին կամ չատ դիւրակեցիկ չեղող դասակարգին կը պատկանի։

Իրաւ է թէ բաժնորդագնի մասառ մաս վճարումներ կընդունինք մեզ, 20 ֆրանգ մէկէն վճարել չկրնցող բաժնորդներին դիւրութիւն տալու համար. սակայն լրագրի մէկ չորրորդ մասի բաժնորդագին 20 ֆրանգը մի քանի անգամէն ղրկելն ալ՝ մի քանի անգամ նամակ գրելու և մի քանի անգամ դրամ և նամակ փոստին յանձնելու աւելորդ ծախքերով և աշխատանքներով թէ՛ աւելի թանկ կը լինի և թէ՛ աւելի ձանձրացուցիչ կը դառնայ։

Բայց եթէ մէկ անգամէն 20 ֆրանգ վճարելը դիւրին չէ ամենքին համար, մի քանի օրը մի անգամ փոքրիկ խնայողութիւններ անելով (օրինակի համար օրական 15 կամ 10 կամ 5 սանթիմով) կարելի է 20 ֆրանգ գոյացունել և 1 տարի չարունակ Արմենիա ստանալու համար բաժնորդագինը պատրաստած լինելով կանխիկ ղրկել մէկ անգամէն։ Ի հարկէ այսպիսի կարգադրութիւն անոնց համար է որոնք Արմենիան կուզեն կարդալ, բայց նիւթական դժուարութեան կը հանդիպին. անոնց համար չէ մեր ըսածը որոնք բարոյական դժուարութեան, սրտի կողմէ պակասութեան կը հանդիպին։

Այդ նպատակի համար, այսինքն Արմենիայի չրջանի սկզբէն (օգոստոս) բաժնորդ եղած լինել և կանոնին համեմատ իրենց բաժնորդագին 20 ֆրանգը կանխիկ վճարել փափագողներին մի դիւրութիւն տուած լինելու համար, ահա մենք ծախու հանած ենք «Խնայողական գանձանակ ԱՐՄԷՆԻԱ լրագրի»։

Այժմ անգամ երը մարդ դիւրութիւն ունենայ արծաթ 50 սանթիմոց մը (10 սէնթ ամերիկեան = 50 սթօքա պուլկարական = 50 պանի ռումանական և այլն) մէկ կողմ դնելու, կը ձգէ այդ խնայողական գանձանակի մէջ, ուր ձգուածը ա՛լ անկարելի է որ դուրս հանուի մինչեւ որ Արմենիայի բաժնորդագին 20 ֆրանգը (40 հատ 50 սանթիմոց) մէջը լեցունելով չամբողջանայ։ Այդ ժամանակ միայն կրնայ պարպուիլ, տակի կողմէն կափարիչը դարձունելով. և պարպուելէն յետոյ նորէն կրնայ գոցուիլ 20 ֆրանգի մի նոր խնայողութիւն ալ գոյացունելու համար։

Գանձանակը դիւրատար փոքրիկ բան մ'է որ մինչեւ իսկ գրպանի մէջ կրնայ պահուիլ եթէ ուզուի։ Վրան շինուած կայ նաեւ քանակաչափ մը որ գանձանակին մէջ ձգուած դրամները 5 ֆրանգի հասածին պէս, կը սկսի այնուհետեւ ցոյց տալ թէ մէջի դումարը օ՞րչափի հասած է։

«Խնայողական գանձանակ»ի գինն է 2 ֆրանգ։ Այդ գումար մեզ վճարողին կը ղրկենք գանձանակին հետ մէկտեղ մի ստացագիր որի վրայ նշանակուած կը լինի գնողի անունն ու հասցէն։ ԵԹԷ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԱՆՁԸ, առանց ուշանալու ժամանակին բաժնորդ գրուելով Արմենիա լրագրի տարեշրջանի սկզբէն (օգոստոս ամիս), 18 ֆրանգի հետ մէկտեղ յիշեալ ստացագիրը վերադարձունէ Արմենիայի խմբագրութեան, ամբողջ մէկ չրջանի բաժնորդագին 20 ֆրանգը վճարած կը համարուի, որով «Խնայողական գանձանակ»ը ձրի կը ծախ իրեն։

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՇՆԵՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ ԳՐԱԾ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանաւորներէ մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իբրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքներէ մէջ և զանազան տպաւորութիւններէ տակ իւրաքանչիւր գրած ոտանաւորներէն որոնք ժամանակին հրատարակուած չէ լինելով կորսուած են այժմ։ Այն մի քանի ոտանաւորները որոնք իբրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պոլիս մամուլին մէջ՝ որոց վերատին տպագրութիւնն ալ ուղուց արդէն արդիլուած է, և Ասիա և Արմենիա լրագիրներուն մէջ։ Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ի՛նչ տպաւորութիւնների տակ ներշնչուելով գրուած են։ Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ։

ՅՆՕՐԻՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի

Le Gérant : François CARRIERE

Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi Allées de Meilhan, 44.